Барвінок

11
1988

ISSN 0132-5930

ГОЛОВНЕ СВЯТО

Кожен із вас, друзі, протягом року відзначає кілька свят. І одне з них, може, найулюбленіше. І саме воно — головне з-поміж решти. Так би мовити, свято над усіма святами. Ви вже здогадалися, що мова йде про день народження. Одні люблять його за подарунки, інші — за те, що стають у цей день на рік дорослішими... А ще від нього, від дня народження, ведуть лік інші дні життя, а значить і свята.

Таким святом для нашої Батьківщини є 7 листопада. Ви всі добре знаєте, що 1917 року в цей день здійснилася Велика Жовтнева соціалістична революція. Завдяки їй сьогодні ви вчитеся в школі, відвідуєте Палаци піонерів і станції юних техніків, вибираєте професію до вподоби... Спробуйте уважно придивитися до навколишнього життя і відповісти на запитання: що дав Жовтень вашій родині?

1917 рік часто називають далеким. Справді, 71 рік відділяє нас від нього. Але революція живе і в сьогоденні. У цьому ще раз переконують рішення XIX Всесоюзної конференції КПРС, яка відбулася в червні цього року. А минуле? У нас є книги, фільми, фотографії, картини, які відкривають сторінки історії допитливим. Побувайте у краєзнавчому музеї, розпитайте старожилів вашого села чи міста, поцікавтеся у рідних, як жили ваші прабабусі і прадідусі до революції...

Навіщо це потрібно? Для того, щоб далекий 1917 рік став зрозумілий і близький вам, щоб кожен усвідомив: той день — головний для Батьківщини. І не тому, що можна побачити військовий парад. І не тому, що мама спече смачний торт...

СИЛА ЧЕРВОНОЇ ЗІРОЧКИ

Свято червоної зірочки в усі школи приходить напередодні 7 листопада. Найстаранніше до нього готуються першокласники. Ще б пак — вони стають жовтенятами! Це горде ім'я дав їм Великий Жовтень.

Зірочка — маленька, проте силу має неабияку. Скажімо, через неї отримати трійку просто соромно. І спізнюватися на уроки теж. І дівчаток за кіски смикати. І лінійку вдома забувати. І бути хвальком. І не заступатися за слабших.

Чому так? Можливо, тому таку силу має маленька зірочка, що червона, як наш прапор? А може, тому, що є в неї, так би мовити, старші сестри — могутні й сміливі. Кремлівські зорі — символ нашої Вітчизни. Солдатська зірка, яка додавала сил і мужності радянським воїнам у боях за рідну землю. Червоні зірки на крилах літаків і на танках, котрі стоять на сторожі миру. Із зірочки усміхається Володя Ульянов. На нього дівчатка й хлопчики хочуть бути схожими і прагнуть всіма своїми ділами і вчинками довести, що недаремно їх називають онуками Ілліча.

Свято червоної зірочки вважається лише святом першокласників. А як добре було б у цей день і другокласникам, і третьокласникам провести збір «Найпам'ятніший день жовтенятського життя» або «Чого навчила мене жовтенятська група?». І на ньому відкрився б ще один секрет червоної зірочки. Виявляється, вона уміє здружувати дівчаток і хлопчиків. Ось яку силу має маленька червона жовтенятська зірочка!

ТАЄМНИЦЯ

Сергій став жовтеням. Він дуже радів канікулам — адже перші в його житті. Але водночас і трохи засмутився: вдома ж зірочки неноситимеш!

Та коли Сергій збирався гуляти, не втримався і приколов зірочку на светр. Нічого, він її під курточкою відчуватиме.

На подвір'ї нікого не було. Тільки маленька Наталочка гралася у піску. Раптом з під'їзду вискочив пес Тайфун, якого всі боялися, і кинувся до дівчинки.

Сергій хотів було втікати до сусіднього під'їзду — ще встиг би. Але згадав про червону зірочку під курточкою і побіг до Наталочки.

Пес зупинився неподалік від них і здивовано поглядав: не втікають, не бояться. В цей час з під'їзду вийшов дядько Василь і мерщій кинувся до Тайфуна.

— От біда, я й не помітив, коли він вискочив. Стривай, Сергію... Ти ж ще вчора обходив Тайфуна десятою дорогою, а сьогодні вже не боїшся. Нічого не розумію. Як тобі за один день вдалося стати сміливішим?

— А це таємниця,— відповів Сергій і приклав руку до грудей. Там, де під курточкою була червона зірочка.

***

Дорогі друзі! Напишіть до «Клубу жовтенят», в чому і як допомагала вам жовтенятська зірочка.

«Клуб жовтенят» веде Світлана ПРУДНИК

Малюнок В. ІВАНОВОЇ

Петро ШВЕЦЬ

ЧЕРВОНІ КОНІ

Оповідання

Нас п'ятеро у сім'ї: дідусь, бабуся, тато, мама і я. Живемо в центрі села, неподалік від пам'ятника комісару, що загинув на минулій війні. Комісар той — молодший брат мого дідуся, Герой Радянського Союзу.

Ми з дідусем дружимо. Він завжди бере мене з собою: чи сторожувати на колгоспний баштан, чи косити траву, чи в ліс по хмиз. А попереду обов'язково біжить Рекс...

Цієї осені дідусь повіз мене до міста. Виявляється, його, як колишнього кавалериста, ветерана громадянської війни, запросили на святкування Великого Жовтня.

Ми стояли на трибуні серед таких же, як і мій дідусь, сивих дідусів та бабусь

із онуками. А повз нас широкою вулицею їхали... Хто б ви думали? Справжні кіннотники! Яких ото в кіно не раз бачив. А коні під ними! Червоні красені!

Дідусь ховав від мене очі, але я не маленький, все бачив: він заплакав... Це ж і він мчав колись на такому червоному коні з шаблею в руці...

Коли ми поверталися з Києва додому, дідусь у автобусі розповів мені цікаву історію про свого молодшого брата Петрика.

...Якось Петрик дізнався, що в сільського дяка з'явилося кілька цуценят-вовкодавів. Прибіг до дякового дворища, став біля хвіртки, зазирає в щілини. Ет, хіба що побачиш! І... наважився: постукав великою клямкою. Завалували собаки, закудкудакали кури, закахкали качки: хтось ішов відчиняти. Сам дяк Григорій.

Петрик переступав з ноги на ногу: чи казати?

— Добрий день! Тут у вас, кажуть, цуценята є. Можна подивитися?

Дяк ледь посміхнувся.

— А чий же ти такий будеш? — запитав.

— Та... Ганни Штепихи.

— А-а, ну заходь, подивися.

Цуценята лежали у великому решеті, ще сліпі, тицяли мордочками одне в одного. Такі гарнюсінькі!

— Ех,— зітхнув хлопець.— Мені б одненьке!

Дяк хмикнув:

— Що ж, приносьте з матір'ю пуд проса — і цуценя твоє.

— Невже?! — аж загорілися хлопчикові очі, й тут же він сумно опустив голову.— У нас немає стільки проса...

— Так ходи до мене гусей пасти — і відробиш...

Ціле літо пас гусей Петрик і цуценя — вже чималеньке — отримав. Сам виростив його, вивчив. Ото свисне — Рекс вже тут як тут (так ось чому дідусь і нашого собаку теж Рексом назвав, здогадався я...).

Одного дня в село увійшли біляки. Розмістилися по дворах. Хату, де жив Петрик, теж не обминули. Заїхали на конях у двір. Звеліли Петриковій матері нагодувати коней сіном. А один вусань тицьнув хлопчикові упряж, мило.

— На, піди до ставка та випери. Завтра щоб чиста була, чуєш? — пригрозив кулаком.

Петрик спідлоба зиркнув на вусаня, покрутив у руках упряж. Хе! Ти бач! Та щоб він, Петрик Штепа, старший брат якого — кіннотник Червоної Армії, прав білякам упряж?! Це ж і кури засміють! І що скаже брат, коли, порубавши всіх біляків, повернеться додому?!

Але мати очима наказала: йди!

Намочив упряж у воді, намилив сяк-так, спересердя швиргонув у густі бур'яни. А сам гайнув з Рексом бігати наввипередки берегом. Коли ж кинувся шукати упряж, то... знайшов тільки рештки від неї: голодні собаки пошматували.

Признався сестрі Варі. Вона руками сплеснула:

— Що ж тепер буде?! — І, подумавши, порадила:— Тікай до Дніпра, де яри глибокі. Пересидь там, братику, а я тобі з Рексом їстиноситиму...

Шукали біляки Петрика всюди, батькам погрожували наганом. А мати весь час твердила крізь сльози:

— Таж він, мабуть, втопився разом з тією клятою упряжжю!..

— ...Отака історія, — сказав дідусь.— А Рекс носив Петрикові їсти. Сестра чи мати зав'яжуть у вузлик хліб, сало, цибулину, пляшку з молоком. Собака бере вузлик і городами — аж у яр.

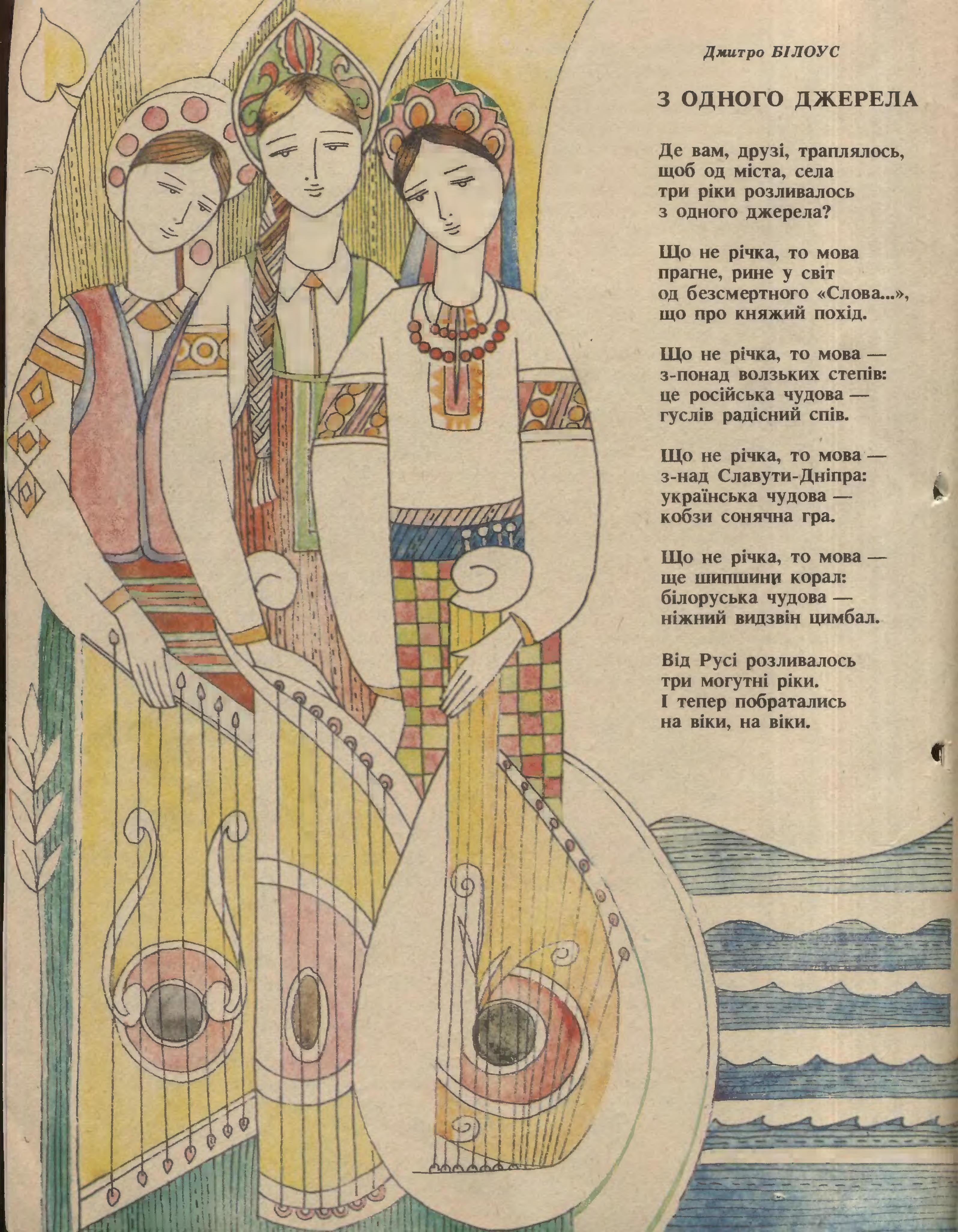
Ми з дідусем вийшли з автобуса в центрі села.

— Ну, Васильку, спершу ходімо провідаємо нашого Петрика,— мовив дідусь.— Розповімо йому про те, що бачили в Києві...

Ми пішли до пам'ятника, що стоїть за розлогими кленами. Навколо нього — яскраві квіти. Тут назустріч нам... червоні коні! Їх щодня жене на водопій колгоспний конюх Степан. Усміхається нам.

І дід Петро (цебто дідусів молодший брат Петрик) — бронзовий, з шаблею на боці — теж усміхається, дивлячись услід коням.

Малюнок Л. ГУЛІВАТОЇ

Дмитро БІЛОУС

З ОДНОГО ДЖЕРЕЛА

**Де вам, друзі, траплялось,
щоб од міста, села
три ріки розливалось
з одного джерела?**

**Що не річка, то мова
прагне, рине у світ
од безсмертного «Слова...»,
що про княжий похід.**

**Що не річка, то мова —
з-понад волзьких степів:
це російська чудова —
гуслів радісний спів.**

**Що не річка, то мова —
з-над Славути-Дніпра:
українська чудова —
кобзи сонячна гра.**

**Що не річка, то мова —
ще шипшини корал:
білоруська чудова —
ніжний видзвін цимбал.**

**Від Русі розливалось
три могутні ріки.
І тепер побратались
на віки, на віки.**

МАЛЕНЬКІ ПОСЕСТРИ

Оляночка після школи
гостює в Литві у Агне.
І радісно, як ніколи,
зелена їм рута пахне.

Ось Агне біжить на ганок
стрічати погожий ранок,
а там застає Олянку
і каже:— Доброго ранку!

— Лабас рітас! — Олянка їй.—
Давай умиватись мерщій.

Воркують собі дівчатка,
завжди нерозлучні, в парі.
У Агне — сині очатка,
в Олянки — очиці карі.

Беруть газету в кіоску
(на вулиці повно люду):
— Я буду вивчать литовську!
— А я — українську буду!

Злетів шпачок на полянку,
примчав на траву, на попас.
— Он шпак! — зраділа Олянка.
І Агне зраділа:— Шпокас!

А ген ріка недалеко.
І Агне: — Он гандрас бродить! —
Олянка: — А в нас — лелека! —
Не схожі слова, виходить.

Олянка хотіла б нині
буть з Агне в Києві в парі.
У Агне — очата сині,
в Олянки — очиці карі.

Вже й вечір. А рута пахне.
Та ніч насуває з-над плес.
— Добраніч!— говорить Агне.
Олянка: — Лабас нактьє́с!

Малюнок І. БРИНЮКА

НАЙДОРОЖЧЕ

Синів і дочок багатьох народів
я зустрічав, які перетинали
гірські й морські кордони
і, на подив,
багато бачили, багато знали.

Я їх питав із щирою душею:
— Яку ви любите
найбільше мову? —
І всі відповідали:
— Ту, що нею
співала рідна мати колискову.

Світлана КОЛЯДА

ЗАЙЧЕНЯ

Настуня хотіла відігнати корову від конюшини. Раптом... зайченя! В ямці, між груддям. Притихло.

Серце Настунине: тьох! «Тільки б не сполохати!» Схопила зайчика за вуха. А він задніми лапками по руці б'є. Закрутилася Настуня, мов дзига. Руку простягла так, щоб зайчик не діставав. Втомився пручатися. Притисла до себе: «Сиди, дурненький. Я тебе вдома нагодую. Не бійся». Дивиться Настуня, а в нього передня лапка припухла. «Вилікую... Одужає зайчик».

Погнала Настуня корову додому. Малка слухняно завернула на подвір'я назустріч бабусі.

— Бабцю, я зайченя спіймала!

— У кімнаті пусти, а двері гарненько причини. Щоб кицька не зайшла.

Спершу зайчик полохливо під скриню сховався. Вибіг, кульгаючи, лише тоді, коли в кімнаті нікого не було чутно. Настуня затихне на лаві. Ані ворухнеться. Зайчик повірить у тишу. Вибіжить на середину кімнати до капусти. Настуня спостерігає. Щаслива...

А то якось прибігла Настуня в хату. Годувати зайчика. Аж двері до кімнати розчинені! Заглянула під ліжко — нема зайчика. Під скриню — нема. Аж під припічком у покинутому квочкою гнізді заячий пух знайшла. Кицька-таки...

Заплакала дівчинка гірко та невтішно.

Почув дідусь. Заходився втішати Настуню:

— Не плач, онучко! Я відняв у Мурки зайчика. Він живий-здоровий. Мурка встигла тільки пуху трохи вискубти. Відніс я зайчика за село. Випустив. Звірята люблять волю. А ти не сумуй за ним. Лапка в зайчика загоїлась. Він так прудко побіг...

Настуня витерла сльози й усміхнулася: «Завтра Малку пастиму, то, може, зайчика хоч здаля побачу!»

Тарас ПЕПА

СПРАВЖНЄ ІМ'Я

На канікули Олег приїхав з міста в село. Скоро потоваришував з хлопцями. Хто жив на цій же вулиці, а хто поблизу.

Розпитували хлопці в Олега, як у нього в школі, в міській. Розказували про свою. На спортивному майданчику грали у футбол.

На воротях найчастіше стояв Цаска. Олег йому співчував, бо на воротаря найбільше сипалося докорів. А як гол пропустить, то зразу й насмішки: «Прогавив!», «Метелика спіймав!».

Прізвисько пристало до хлопця через те, що тоді, як був малим, замість «ч» казав «ц». Тепер уже від нього такого не почуєш, а прізвисько не відстає.

А якось вранці хлопці поїхали на велосипедах до озера. Хоч і рано, а вже припікало. Хлопці поставили велосипеди під вербами, пороздягалися і з розгону пострибали у воду.

В Олега похололо в грудях. Він же не вміє плавати! А товариші гукають:

— Давай, Олег!

Як же соромно ось так перед усіма зізнатися, що не вмієш плавати! Олег забрів у воду.

— Давай, не бійся! Вода тепла! — аж у вухах лящить від лементу.

Олег зайшов на глибину, щосили загріб руками, забив ногами. Не чув, як хлопці голосно засміялися:

— Диви, по-жаб'ячому! По-собачому!

Раптом його потягло під воду, пальцями відчув дно. Відштовхнувся, проплив ще якийсь метр чи два. І знову став тонути. Але Сашко вхопив його за руку й потягнув до берега.

Ніхто з хлопців не сміявся. А Сашко спитав:

— Чого ж ти не признався, що не плаваєш? Хочеш, навчу?

— Навчи, Сашко,— мовив Олег.

Відтоді більше ніхто з хлопців не гукав: «Цаско». Ніби всі згадали справжнє ім'я товариша. Зверталися до нього так, як і годиться: Сашко!

Малюнок Т. ЮРЧЕНКО

Леся СИЛЕНКО

НАШ КРАЙ

Небо споконвічне,
І прадавнє сонце,
І степів безмежність,
І високість гір,
І бандури звуки,
І пташині співи,
І жовтневі ранки,
Що до школи кличуть,
І матусин голос...
Все це — знай,
Наш світлий край,
Наш рідний край.

ПЕРЕКОТИПОЛЕ

Схопився вихор
Та за село вибіг,
Знайшов у полі
Перекотиполе.
Узяв на крила
Та й підіймає
Все вище, вгору.
А воно падає
Та й проситься додолу,
Та й проситься додому.
А його домівка —
То вільна дорога,
А його мати —
То земля зелена,
А брат у нього —
Польовий вітер...

Михайло ПУГА

КОЛИСАЙЛО

В лісі листя шелестить,
Не стихає ні на мить.
Гне дубок і яворець
Колисайло-вітерець.
Він ізвечора допізна
У гіллі гойдає гнізда:
«Шу...
Шу...
Шу...
Шу...
Пташеняток колишу!..»

Василь МАРОЧКІН

ВОСЕНИ

Вербове листя опада,
Спливає за водою.
Тонкий високий очерет
Хитає бородою.

Спустіли плеса, луг затих.
Вітри холодні віють.
Річки, озера і ставки
Туманами сивіють.

ВЕЧІР

Хто це трави пасе
За рікою до ранку?..
Мама тихо внесе
Трішки сутінків з ганку.

Трудолюб-цвіркунець
Заховався в ожину.
По воді навпростець
Місяць топче стежину

Малюнок І. БРИНЮКА

ДРУЖБА НЕ МАЄ КОРДОНІВ

Друзі, ви, мабуть, вже добре знаєте ці дві дитячі студії?

Художня студія Гнідинської малої академії народних мистецтв під керівництвом художника Володимира Івановича Кальненка — лауреат премії імені Олександра Копиленка нашого журналу.

Художня студія Друскінінкайського будинку піонерів та школярів під керівництвом художника Робертаса Жукаускаса — давній наш друг.

Обидві студії здружив Барвінок. Діти гостюють одне в одного, вчаться одне в одного, обмінюються виставками, творчими задумами, листуються. Для них і справді як у тій приказці: дружба не має кордонів.

Ось уже впродовж кількох років ми запрошуємо обидві студії на сторінки «Первоцвіту». Сьогодні юні художники з українського села й литовського міста запропонували нам свої ілюстрації до творів улюблених письменників.

Друзі, напишіть, чи сподобалися вам ці малюнки? Чи пробували й ви коли ілюструвати вірші, казки, оповідання, що припали вам до душі? Дуже хотілося б познайомитися з такими вашими малюнками. Тож надсилайте їх до редакції! Чекаємо також ваших малюнків на конкурс ***«ДУМИ МОЇ», що присвячений 175-річчю з дня народження Тараса Шевченка.***

Малюнок Світлани ПИЛЬЩИ... до поезій Лесі УКРАЇНКИ

Малюнок Світлани ГРИГОРЕНКО до «Кобзаря» Тараса ШЕВЧЕНКА

Малюнок Марини ОСТАШЕВСЬКОЇ
до віршів Ліни КОСТЕНКО

Малюнок Даруте ЧЕБАТОРЮТЕ
до творів Миколи ГОГОЛЯ

...ИКОВОЇ

Малюнок Миколи ЛЕБЕДЕВИЧА
до творів Миколи ГОГОЛЯ

До 150-річчя з дня народження

Іван НЕЧУЙ-ЛЕВИЦЬКИЙ

ВІТРОГОН

(Уривок з оповідання)

Пам'ятаю, мені було років шість або сім, як це діялось. Батько мій був тоді економом в одному селі. Економія стояла сливе край села, вся обсаджена вербами й тополями. За економією слався до кінця села широкий вигін, де весною і влітку пастушки пасли ягнята.

Дома не було мені з ким гулять. Була в мене одним одна менша сестра, але така вередлива та плаксива, що й гулять і бавиться з нею було не можна. Оце почнемо граться, я її торкну чи зачеплю, а вона розквасить губи та й починає ревти на всю хату. Була вона якась утла на здоров'я і завжди кисла, як кислиця, і через неї мені часто доводилось од матері пробувати кислиць: оце було зачеплю її або штовхну так, що вона й ноги задере, то вона зараз біжить до матері жаліться; а мати мені зараз тих кислиць в зуби: було добре намне чуба або наскубе вуха.

Нема мені дома з ким гулять, а гуляти, господи, як хочеться! Так було мене й тягне на той вигін. І побігать є де на просторі, і з хлопцями гарно погулять. Оце було втечу з хати на вигін до хлопців, бігаємо навперейми, наввипередки, граємо в довгої лози, загнуздаємось та граємо в коней. А осточортіє бігать, ідемо до річечки, що текла або слизила внизу край вигону, серед очерету та осоки. Лазимо було в лозах, понариваємо прездорові пучки ожини, наїмось, ще й позамазуємо пазухи ожиною. Прийду було додому й сестрі принесу пучок ожини. А мати знов мені тиче кислиці: «Навіщо ти, Васильку, замазав білу сорочку ожиною?» Велика пак цяця — біла сорочка. Спробувала б мати, як гарно лазить в лозах та ожину рвати, то, може б, і не тикала мені кислиць, та ще й так часто.

Лазимо було по кущах та й в осоці назнаємо́ пташині гнізда. Господи, яка то була радість, як було десь назнаємо пташине гніздечко! Мама було каже: «Не дери ж ти пташиних гнізд та не бери яєчок, бо пташка буде плакати». А мені було байдуже, чи плаче там пташ-

ка, чи ні. Було заберу яєчка з гнізда та й принесу додому сестрі. Мама мені за яєчка знов тиче під ніс ті капосні кислиці. А раз ми нагляділи в бéрезі страшну гадюку. Над берегом лежав камінь, де молодиці прали плаття й крохмалили його в березі в крохмалі з висівок. Ми було усе купаємось. Пісочок на дні затужавілий, твердий, і неглибоко: саме добре нам купаться. Було прийдемо на піскуватий берег, дивимось, а кругом каменя дрібна рибка аж кишить, в'ється, хапає висівки. Оце було тільки стану на камені, та як моя тінь впаде на воду, то рибка так й шугне навкруги од каменя, неначе курчата од шуліки. А раз ми вскочили в берег під верби, коли дивимось, коло камінчика плазує, неначе пасеться, гадюка, довга, як батіг, та ряба. Ми так і остовпіли з переляку. Стоїмо ми та тільки дивимось. І страшно, і дивитись хочеться на гадюку; бо я ще тільки чув про неї, що як вона вкусить, то чоловік од цього може вмерти, а бачить нá свої очі гадюки не бачив. Гадюка вгляділа нас та й плазує по піску: в'ється, як батіг, а головку держить вгору та все киває нею то сюди, то туди. Покрутилась по піску та й пошилась в осоку. Од того часу ми вже боялись лазить в осоці. Я й мамі не казав за гадюку, бо знав, що мені досталось би на бублики. Тільки сестру лякав гадюкою...

1891 рік

Малюнок Л. ГУЛІВАТОЇ

Валерій ШЕВЧУК

Цвіркун, у якого заспівало серце

3

Так просидів він до ранку, а може, трохи й задрімав, бо коли розплющив очі, то вже й світало, а коло нього приземлився крилатий Вовк, сівши на землю так м'яко, як камінь падає.

— Фу! Ледве тебе знайшов! — сказав Вовк.— У нас там у лісі таке зчинилося!

Цвіркун скочив на ноги й почав розв'язувати поворозки, що тримали біля голови його шапку-листок, і поки розв'язував, Вовк віддихався. Тоді вклонився йому Цвіркун, промітаючи перед собою порох, і цього разу поклав він вітання не перед порожнім місцем і не перед деревом, а таки перед живим крилатим Вовком.

— Хм,— сказав той.— Вітаєшся, а я тут уже п'ять хвилин сиджу... Глумишся, може?.. Я прийшов, коли хочеш знати, в твоїм інтересі...

— Чи посмів би я з вашої милості глумитися,— сказав Цвіркун.— Просто в мене дуже важко розв'язуються поворозки на шапці.

— У лісі ціла буча знялася. Одні кажуть — ти переможець, а інші — Заєць. Але переможець все-таки ти...

— Коли подумати,— сказав несміливо Цвіркун,— Заєць таки довше біг...

— Таких переможців знайдеться хоч греблю гати! — розреготався Вовк.— Але я прийшов не через це... Ми вирішили, щоб ти бігав наввипередки зі Страусом.

— Зі Страусом? — перелякано спитав Цвіркун.— Чи ж зумію я?

— Зумієш,— сказав Вовк і знову розреготався.— Це я про Зайця подумав,— пояснив він свій сміх.— Той теж зумів бігати з тобою...

— Але ж Страус — такий знаменитий бігун,— сказав Цвіркун, короткозоро мружачись.— Він так біжить, що вітер народжує. Одного разу я стояв, а він біг. І що б ви думали, ваша милість? Моя шапка була прив'язана до голови дуже міцно. Але вітер від того бігу все-таки зірвав її, і я потім довго її шукав.

— Але знайшов?

— Та якось уже знайшов.

— То якось уже обженеш того Страуса.

— Ви так бажаєте, ваша милосте?

— Звісно, бажаю!

— Ну, коли ви того бажаєте, то я постараюся. Ви ж бо так гарно до мене поставилися... Якось його вже обжену...

— Овва! — сказав Вовк.— Не дуже хвались. Це ще вилами по воді писано, чи обженеш.

— Але ж ви того бажаєте?

— Крім мого бажання, є Страус,— зареготав Вовк.— Той, котрий бігає так, що вітер народжує...

— Еге ж,— сказав Цвіркун.— І той вітер зірвав у мене шапку.

— А вона була дуже міцно прив'язана до голови, чи не так?

— На два вузли, ваша милосте! — сказав поважно Цвіркун.

Продовження. Початок у № 10, 1988 рік.

4

І от знову зібралися на узліссі звірі й птахи, а со́рок соро́к урочисто протрубили в сорок берестяних труб. Вийшла навіть Зайчиха з неймовірно чистими Зайченятами, бо її Заєць таки перетворився в піну. На суддівському місці сидів уже не Ведмідь, а Вовк, той самий, котрий розшукав Цвіркуна.

— А де ж Страус? — спитав він.— Ніхто не бачив Страуса?

— Чи він з усіма так вітається? — спитав зверхньо Страус і розтулив дзьоба, бо не мав він вуст, щоб усміхнутися.

Але цього разу вузол розв'язався над сподіванку швидко, і Цвіркун схиливсь у низькому поклоні.

— Це ти перегнав Зайця? — спитав, зверхньо на нього дивлячись, Страус.

— Коли дозволите,— чемно сказав Цвіркун.

— Чого ж не дозволю? — пирхнув Страус.

— Мене бачать усі,— сказав поважно Страус, виходячи з лісу.— Так де отой мій суперник?

Цвіркун знітився і засоромився і почав розв'язувати поворозки, що прив'язували його шапку до голови, але що було їх все-таки на вузлик затягнуто, то схотів сховатися за спини звірів.

— Виходь! — строго сказала Зайчиха.— Нічого з себе скромника вдавати.

І Цвіркун, безперервно смикаючи поворозки, вийшов перед Страуса і почервонів через те, що не міг як слід привітати Страуса.

І знову, як і того разу, Цвіркун скинув шапку-листок і поклав її на пеньок, скинув зелений-зелений фрак, а раз так, то скинув він черевички, а вже наостанку зелені рукавички і став, як і того разу, позаду суперника.

— Е, ні! — сказав Страус.— Ти за мою спину не ховайся!

Він висунув Цвіркуна наперед, і той так через те засоромився, що не почув, коли плеснув у долоні Вовк-суддя, і зірвався Страус і помчав, народжуючи вітер.

— Та біжи ж, недотепо! — гукнув

спересердя Вовк, і Цвіркун так перелякався, що побіг.

— Тепер йому Страус прикоротить носа,— сказала пиховито Зайчиха і, повернувшись, пішла додому...

Страус із Цвіркуном тим часом бігли. Від того подвійний вітер зірвався над землею і метнувся гуляти по верхівках дерев, коли бігуни бігли повз ліс. Той вітер так розпалився, що почав, наче жартома, виривати дерева. Він прикладав до рота трубу і вив у неї, начебто зібравсь у цьому лісі мільйон вовків, і Вовк-суддя, почувши цю музику, звів морду догори і долучився до того чарівного концерту.

Але Страус із Цвіркуном бігли вже через поле, і вітер, бавлячись, долучився до них, ставши третім у цьому змаганні. Поки що ніхто нікого не міг перегнати, бо бігли Страус і Цвіркун поруч. Коли ж вони добігли до річки, вітер перекинувся на воду і побіг уже по воді, щоб зрізати дорогу, але й тут нічого не досяг, тільки скаламутив і схвилював річку і розплескав частину її на береги. Тоді Страус наддав ходи, бажаючи таки випередити Цвіркуна. Але ходи наддав і Цвіркун і знову побіг біч-о-біч.

— Ви на мене не сердитиметеся, ваша милосте,— сказав Цвіркун,— коли я бігтиму поруч з вами й далі?

— Я не балакаю, коли біжу,— буркнув Страус.

— Не хочу обганяти вас, ваша милосте,— сказав Цвіркун,— бо тоді пропаде ваша слава непереможного.

— Слухай, ти, вітрогоне,— обурився Страус.— Я ще нікому не дозволяв кпити із себе. Коли можеш, обжени і не патякай!

І він знову наддав ходи, хоч швидше бігти й не міг. Але Цвіркун не відстав, і Страус таки розсердився.

— Згинь,— сказав він, задихаючись.— Відстань або обжени!

— Не сердьтеся тільки на мене, ваша милосте! — повернувся Цвіркун до суперника.— Мені так не хочеться завдавати вам прикрості!

У тих словах знову відчув Страус глум і тільки засопів, а знічений Цвіркун мусив таки знову наддати ходи. За якусь мить він побачив уже й узлісся і Вовка, що сидів, облизуючись,— гарно він наспівався,— і десять інших крилатих Вовків, і п'ятнадцять крилатих лисиць, і крилату Зайчиху з десятьма крилатими Зайченятами, і багато некрилатих птиць, між яких особливо виділялися сóрок сорóк із сорокá берестяними трубами. Побачивши Цвіркуна, та юрба раптом закричала, засвистіла, заскавчала, запищала, заскавуліла і залементувала. Цвіркунові аж цікаво стало, що це вони побачили, коли так репетують, і він побіг ще швидше, але виявилося, що це вони таки його вітають, бо й цього разу примчав він перший, і навіть Зайчиха кричала на честь йому й хвалу, правда, здається не зовсім і щиро. Цвіркун раптом усіх їх полюбив, тих, котрі так радісно й захоплено до нього поставилися. Звично мацнув себе під підборіддям, щоб розв'язати поворозки, а що був без шапки, то мав змогу вперше за своє життя вчасно вклонитися, і то не порожній стежці чи дереву, а живій, багатоголосій і захопленій юрбі.

5

— Він молодець! — казав Вовк-суддя.— Такий молодець, що пошукати таких треба. Ми на його честь, товариство, бенкет справимо. В кого тут найдоглянутіші й найчистіші діти?

— Мої діти найдоглянутіші й найчистіші! — гордо сказала Зайчиха.

— Чудово! Підуть нам на печеню! А щоб і ви, добродійко, за ними не сумували, то й вас візьмемо заодно,— потер лапи Вовк.— А чи наварили Ведмеді пива?

— Наварили, ваша честь!

— Чудово, чудово! — вигукнув Вовк.— А де наші музики?..

— Але ж, ваша честь,— сказав несміливо Цвіркун,— я не хотів би, щоб через мене гинула Зайчиха з Зайченятами...

— Ти можеш щось хотіти? — спитав Вовк.— Ти — найщасливіший із нас усіх! Це ж на твою честь ми святкуємо. Ану, музики, заграйте! Танцюй, Цвіркуне-герою, танцюй!

І заграли музики, а Вовк притупнув ногою і повів у танець Цвіркуна, а коли Цвіркун танцював, то зовсім не міг думати.

— Ходім звідси! — сказав Страус, смикаючи Цвіркуна за фрак.— Ти ж бачиш, тут робиться казна-що. Недостойна компанія тут зібралася!

— Але вони святкують на мою честь! Тут такі добрі звірі! — сказав Цвіркун, а ноги його мимохіть пританцьовували.— Не можу я їх покинути...

— А я покидаю це збіговисько,— сказав Страус.— Ти теж ще згадаєш моє слово.

І Страус пішов собі в ліс...

Ведмеді та Вовки стали в коло і били лапа в лапу, а Цвіркун посередині підскакував і підстрибував, а коли він танцює, то ніколи нічого не думає.

— Гех-гах! — кричали Вовки та Ведмеді.— Танцюй, Цвіркуне-герою!

І Цвіркун танцював навприсядки і ляскав долонями об підошви своїх зелених черевичків, робив вихиляси й прискоки, ходив гоголем і стрибав вище голови. Зрештою впав носом у калюжу з пива, що її налили Вовки та Ведмеді, а самі позасинали, поваливщись покотом. Тоді розплющив Цвіркун одне око і побачив, що в калюжі, в яку він упирається носом, полощеться й купається ясна, гарна й чиста Зірочка.

(Закінчення в наступному номері)

Малюнки К. ЛАВРА

Олександр ЩУПЛОВ

ЗЕЛЕНИЙ ВІРШ

Зелена калюжа хмарки відбиває,
Зеленою стежкою коник стрибає.

Назустріч Антін вибігає з-за рогу,
В зеленій зеленці колінця у нього.

— Дорогу мені! — стрибунець закликає.
Зелена вечеря на мене чекає.

— І я,— каже хлопчик,— біжу-поспішаю,
Зеленого пса прогуляти бажаю.

Рябком його звуть, ну а так все в порядку,
Бо він зеленіший за будь-яку грядку.

— Гуляти з Рябком? Нащо клопоти мати?
Найліпше удома собі спочивати.

Дозвольте пройти по зеленій стежині,
Чекає мене телевізор в хатині.

Всі мультики в ньому ідуть кольорові,
В зелений екран всі дивитись готові.

— Які такі мультики? — мовить хлопчина
І далі біжить по зеленій стежині.

— Який ще Рябко? — стрибунець позіхає
Й мультфільм про зелених овечок вмикає.

...Чи, може, такі я розвів теревені,
Тому що носив окуляри зелені?

Переклав з російської М. РАЧИЦЬКИЙ

Малюнок Т. ЮРЧЕНКО

УВАГА! КОНКУРС ДЛЯ ЮНИХ ФОЛЬКЛОРИСТІВ «ВИЙДИ, ВИЙДИ, СОНЕЧКО!»

Діти, ці фото зроблено на святі народних ігор та забав, що відбулося 22 травня цього року в Києві у Музеї народної архітектури та побуту УРСР. Свято було організовано з ініціативи газети «Зірка» та Товариства охорони пам'яток історії та культури. Давайте й ми з вами приєднаємось до ігор!

Отож журнал «Барвінок» разом з Українським товариством охорони пам'яток історії та культури пропонує для вас конкурс на кращий запис календарно-обрядових дитячих пісень. Що це за пісні? Веснянки, колядки, щедрівки, русальні пісні, петрівки, купальські, косарські, жниварські. Розпитайте своїх бабусь та дідусів, вони такі пісні знають. Розучіть їх у своєму класі, зі своїми друзями, у фольклорно-етнографічних групах. А ще не забудьте їх записати і надіслати нам. На конверті зазначайте: «На конкурс «Вийди, вийди, сонечко!»

Переможців нашого конкурсу запросимо до Києва на свято народних дитячих пісень, що відбудеться в травні 1989 року у Музеї народної архітектури та побуту УРСР.

Василь СКУРАТІВСЬКИЙ,
член комісії по роботі серед дітей та молоді Республіканського правління Товариства охорони пам'яток історії та культури, голова жюрі конкурсу

Фото Д. ЧЕРЕДНИЧЕНКА

І ЗНАТИ, І СПІВАТИ, І ЛЮБИТИ ПІСНЮ

Володя радісно вигукнув:

— Ой, Богдане, я ввімкну голосніше радіо: співає Ніна Матвієнко...

Запала тиша, а тоді ніжний жіночий голос тривожно й сумно заспівав про криницю й золоті ключі, які загубилися. Мелодія то злітала високо — ось-ось зірветься,— то поринала кудись глибоко-глибоко, аж до серця.

Богдан упізнав пісню. Вперше він почув її тоді, на концерті у філармонії, де Ніна Матвієнко співала разом із хором хлопчиків та юнаків Львівського Будинку вчителя «Дударик» багато дитячих народних пісень: веснянок, щедрівок, колискових... А на закінчення виконала цю, тужну й красиву. Богдан тоді подарував квіти і керівникові «Дударика» Миколі Лукичу Кацалу, і Ніні Матвієнко. Мамі концерт так сподобався, що наступного дня вона купила платівку із записами «Дударика» і тепер часто наспівує «дударикові» пісні. Богдан і собі пробує...

— Знаєш,— сказав Володя, коли пісня скінчилась,— і я, мабуть, учитимусь на артиста.

Богдан хмикнув:

— Думаєш, так просто стати співаком? Це треба з першого класу ходити в хор. А в нашій школі його немає. Та й уроки співів... Хіба ми на них співаємо? Моя мама он і в хор шкільний ходила, а співачкою не стала, хоча пісень знає чимало.

— А Матвієнко? Вона ж захотіла стати артисткою і стала, я читав.

— Бо вона співала й співала,— не поступався Богдан.— І сестричкам колискові співала, і як у хор ходила, і в полі. А ти тільки мугичеш і слухаєш платівки.

— А ти як мій тато,— зітхнув Володя.— Він теж каже, що співати треба багато: і в школі, і вдома, і як у гості ходимо. А то сидимо в гостях і тільки балакаємо та телевізор дивимось. Ото й уся пісня!

— Це у вас такі знайомі,— пішов у наступ Богдан.— А он до нас приїхали з села дядько Орест, тітка Марія і Мар'янка, дочка їхня,— як вони співають! Такі пісні знають, яких і по радіо не передають.

— От шкода,— знову зітхнув Володя,— що я не в селі народився. Там справді і пісні знають, і є де співати. Ніна Матвієнко, знаєш? — з Полісся. Це там, де сила-силенна озер і лісів. Вийдеш у ліс — і співай собі, голос виробляй.

— А які пісні ти знаєш? — спитав Богдан.— Купальські? Колядки чи колискові?

— Та... одну-дві... і все,— зізнався Володя.— Мама каже, що позабувала їх, а бабусі в мене немає, щоб запитати.

— А Ніна Матвієнко записувала пісні від своєї мами, від сусідів, односельців. У них там гарні пісні. Хоча й у моєї бабусі на Вінниччині теж не гірші. Я вже дві вивчив, як був на канікулах. Одну про козаків, другу про чумаків.

— Мені страшенно подобається, як Матвієнко співає «Колискову»:

Місяць яснесенький
Промінь тихесенький
Кинув до нас...

Тоді наче крила виростають, еге ж?— хвалиться Володя.

— Ой, Володю, виявляється, у нас стільки прекрасних дитячих пісень! Приходь слухати «Дударика». Добре? А на канікули поїдемо до моєї бабусі? Ну от, домовились. Вона може кілька днів підряд співати, лиш встигай записувати. Будемо вчитися, а тоді з Мар'янкою позмагаємося. І не обов'язково для цього ставати співаками. Як ти думаєш?

— Звичайно, не обов'язково,— згоджується Володя.— Головне — і знати, і співати, і любити пісню. Як Ніна Матвієнко.

Розмову друзів Володі та Богдана разом з Барвінком записала Наталка ПОКЛАД

Цього року народній артистці УРСР Ніні Матвієнко присуджено Державну премію УРСР імені Т. Г. Шевченка. Привітаймо ж її гуртом, діти!

Барвінок

ЖУРНАЛ ЦК ЛКСМУ ТА РЕСПУБЛІКАНСЬКОЇ РАДИ ВСЕСОЮЗНОЇ ПІОНЕРСЬКОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ІМЕНІ В. І. ЛЕНІНА ДЛЯ ШКОЛЯРІВ МОЛОДШИХ КЛАСІВ

Журнал нагороджений Почесною Грамотою Президії Верховної Ради Української РСР

Макет В. Литвиненка

На обкладинці малюнок В. Іванової

Журнал видається українською та російською мовами. Засновано в 1928 році. Виходить раз на місяць.

Здано до набору 19.08.88. Підписано до друку 23.09.88. Формат видання $60 \times 90^1/_8$. Офсетний друк. Умовн. друк. арк. 3. Умовн. фарб.-відб. 12,0. Обліково-видавн. арк. 3,56. Тираж 342100 Зам. 8—331

Адреса редакції: 252119 Київ-119, вул. Пархоменка, 38—44. Тел. 211-02-43. 211-06-80.
Київ, ордена «Знак Пошани» видавництво ЦК ЛКСМУ «Молодь».

Поліграфкомбінат ЦК ЛКСМ України «Молодь» ордена Трудового Червоного Прапора видавничо-поліграфічного об'єднання ЦК ВЛКСМ «Молодая гвардия». 252119, Київ-119, вул. Пархоменка, 38—44.

«Барвинок», журнал ЦК ЛКСМУ и Республиканского Совета Всесоюзной пионерской организации имени В. И. Ленина для школьников младших классов (на украинском языке).

Журнал издаётся на украинском и русском языках. Основан в 1928 году. Выходит ежемесячно.
Адрес редакции: 252119, Киев-119, ул. Пархоменко, 38—44. Тел. 211-02-43, 211-06-80.
Киев, ордена «Знак Почёта» издательство ЦК ЛКСМУ «Молодь».
Полиграфкомбинат ЦК ЛКСМ Украины «Молодь» ордена Трудового Красного Знамени издательско-полиграфического объединения ЦК ВЛКСМ «Молодая гвардия». 252119, Киев-119, ул. Пархоменко, 38—44.

Текст набрано з застосуванням вітчизняного фотонабірного комплексу «Каскад».

КАЗКА ПРО ГУЧНИЙ БАРАБАН

За мотивами твору Софії Могилевської

Малюнки Ю. КУЛЬБАШНИКА